

פנול

בעל טוב? או איך אתה מתקף אותו ככה?
(כל זה, כמובן, באנגלית. כי פולה אהבה לדבר אנגלית —
את האנגלית של נעוריה האמריקאיים.)

אצל אדם אחר היה זה יכול להיות, אולי,
מצחיק או פאתטי. אבל יחסה של פולה למישהו
פחתה, היה לה טבעי, נחשט, כה מוכר
מאליו, שזה לא עורר גיחוך. זה היה פשוט
הלק מאופייה.

★ ★ ★

מעולם לא התערבה בפוליטיקה. אבל כשמשוה פגע ב-
פרינציפים שלה — פרינציפים שנגעו תמיד לעניינים מש-
פחתיים — היא התערבה.

ועוד אף.

כאשר פלוגי, גיבור לאומי, בגד באשתו ורצה להתגרש —
נתקל בפולה. היא אמרה — לא. וזה נשאר לא. האיש לא
התגרש.

וכאשר אלמוני, מעוזרו הקרובים של בן-גוריון, לא מצא
חן בעיניה, לא הסתירה זאת אלמוני סולק.
ואם בתו של שלמוני עשתה דבר שלא נראה לה — לא
צברה פולה את לשונה. בהחלט לא. היא אמרה את דעתה.
לכל מי שנודמן לה. חוץ השואת הבת היא לבנותיה שלה,
המוצלחות.

אמרו שהיא רעתילב. היא לא היתה כזאת,
כשם שלא היתה מוכתילב. היא היתה, פשוטו
כמשמעו, היא.

אשרת עם דיעות משלה, בוטחת בעצמה במקומה, ללא
ימרות אחרות.

האשה הטבעית ביותר — אולי האשה הטבי-
עית היחידה — בצמרת המדינה החדשה, כי
אשר עסקנים כה רבים הסתחררו ממועמדים
הממלכתי החדש, ונשות העסקנים יצאו ממש
מגדרן.

★ ★ ★

היו שאמרו: זה לא נאה, אשתו של ראש-הממשלה, סמל
המדינה, תתנהג כאלו היתה עדיין עקרת-בית בשדרות ה-
קרן-הקיימת.

זוהי שטות. כי העולם אוהב בני-אדם טבי-
עיים.

בכירות העולם צחקו מישראלית פלוגית, אשתו של מנ-
היג אך בתו של החתני מפולין, שעטפה את זרועותיה ב-
כפפות ארוכות, שהתאימו לה כמו נוצות של אינדיאני. אך
איש לא צחק מסולה — גם לא כשסיפרו בהלצה שקנתה
שלוש כפפות, מפני שפולה בר אמרה לה שתמיד מחויקים
כפפה אחת ביד.

הבדיחות על פולה היו ללא-ספור. ואף פעם
לא היה איש בטוח אם אומנם רק בדיחות הן,
או מעשים שהיו.

למשל: שכבוא מוכרי האום הקודם, דאג האמרשילד, ל-
ישראל, אמרה לו פולה: "אתה צריך להתחנך. תראה שאז
תתייחס לכל הדברים אחרת." היא לא ידעה כי המדינאי
השבדי המסוגר היה הומוריסטסנאל.

או: כשהשתעממה במסיבה ממלכתית לכבוד בן-גוריון
בפאריס, עצרה לבסוף גבר שהסתובב יותר מדי ישאלה
אותו: "או מי אתה?" כשהשיב הגבר בקירורו שהוא שר-
החוץ של הרפובליקה הצרפתית, פטרה פולה את קוב דה-
מירחיל במילים: "אתה באמת נראה ככה."

הבדיחות הגיעו למאות, אך מכולן יצאה פו-
לה, איכשהו, סימפאטית יותר, אנושית יותר.
בכולן היתה היא, בסופו של דבר, הגיבורה. האשה ש-
אמרה מה שהיא חושבת, שאינה מצטעצעת, המצטעצעת על
נימוסים של אחרים.

★ ★ ★

המחשבה נודדת, כמובן, אל הגבר הזקן, שנשאר לפתע
גלמוד.

קשה לחשוב על בן-גוריון בלי פולה.
היא ראתה אותו כגיבור ההמונים, בפיסגת דרכו.
היא ראתה אותו בסוף כאיש בודד, כסיעת-יחיד, עוזב על-

ידי בני-טיפוחיו.
וכשם שלא הסתחררה בגבהים, לא איבדה את חושיה
במידרון. אולי שמחה שבן-גוריון יוכל סוף-סוף לנות.
הלב יוצא אליו ברגע זה.

כי עכשיו, בפעם הראשונה, הוא באמת בודד.
פולה היתה אחת. אין שניה לה.

אורי אבנרי

תפקידה היה להחזיק את דויד בן-גוריון בחיים, בכושר,
בבריאות. אילו אמר לה מישהו שהיא עושה זאת, "למען עם
ישראל", היתה צוחקת. היא היתה עושה את אותו הדבר
אילו הפך דויד גרין לאיכר אלמוני בסג'רה. מפני שהוא
היה הגבר שלה.

בשנים האחרונות היא התחילה להידמות לו גם מבחינה
חינוכית. אותם הקחים מסביב לפה. אותו קלסטר פנים. כי-
מינהגם של זקנים שחיו מרבה-הרבה זמן יחידו.

ומי היו יותר ביחד מאשר בני הזוג הזה?

★ ★ ★

הבעל עמד אצלה במקום הראשון. אחריו
באה המשפחה.

גאולה. רננה. עמוס. בעיניה, לא יכלו להיות יותר מוצי-
לחים.

במשך שעות יכלה לדבר על כישרונותיה של רננה. מה

אמרו עליה מוריה וחבריה. מה עצומים כישרונותיה במדע.
כמה היא נהדרת.

או עמוס. כאשר מישהו כתב עליו דברים לא-יפים, בימי
הפרשה הגדולה במשטרה, הוכיחה את פני המקטרג בהוכחה
ניצחת: "סילפנתי לו אתמול הביתה. שאלתי את מרי: איפה
עמוס? היא אמרה לי: הוא מדיח את הכלים. אתה מרי? ואיפה?

היא היתה — היא.
לא "גברת ראשונה", לא "אשת ציבור". לא "רעייתו של
ראש-הממשלה".

אלא היא עצמה.
לא חיקוי של מישהו. לא ורה וייצמן שנייה. לא רחל
ינאית נוספת. לא העתק ישראלי של מימי איינהואר או
איכון דה-גול.

אלא אוריג'ינל.
איש לא קרא לה בשם "גברת בן-גוריון". איש לא חשב
עליה כעל "פולה בן-גוריון". חשבו עליה כעל פולה, סתם.
כי היא היתה טיפוס.

★ ★ ★

איזה טיפוס?
טיפוס של אשה, פשוטו כמשמעו.
טיפוס של אדם שיש לו האומץ להיות בדיוק מה ש-

הגהו — ולא להיראות אחרת, ולא להעמיד פנים.
כשהיתה לה דיעה על מישהו — היא אמרה לו מהי
דעתה. מבלי לשאול את עצמה אם זה מועיל או מזיק.

כשהיא שנאה — היא שנאה. בלי כהה ושרק.
כשהיא חיבבה מישהו — אף אויב מושבע על בעלה —
לא היססה לשוחח עימו בגלוי, בפומבי, לעיני בעלה.

כשמשוה לא מצא חן בעיניה — צילצלה לבעל-הדבר ואמרה
לו זאת.
מעתה לא היה אדם רחוק יותר מהעמדת-
פנים.

★ ★ ★

כשנישאה לדויד בן-גוריון הצעיר, לא היה איש מפורסם.
מי חלם שיהיה אי-פעם ראש-ממשלה של מדינה? בהדאי
לא היא.

היא לא התחנתה כדי לעשות קאריירה.
לא למען שררה, ולא למען פירסומה.
וכשכאו השררה והפירסומה, הן לא פוחדו
את ראשה שלה.

בכך היתה, אולי גדולתה המיוחדת.

כאשת-ראש-הממשלה, התנהגה בדיוק נמרץ
כמו שהתנהגה כאשרתו של עסקן קטן בארץ
קטנה.

פעם, זמ'מה לפני קום המדינה, היתה ניגשת למכולת
הסמוכה, ברחוב בן-יהודה בתל-אביב, ומבקש "חלב טוב
בשביל בן-גוריון".

לאחר מכן, כאשרתו של שר-הביטחון האגדתי, קראה לצנ-
חנים שעברו ברחוב, שאלה אותם אם הם אוהבים את בן-
גוריון, ולאור התשובה החיובית הטילה עליהם להזין ארון
בביתו.

כל זה — בצורה טבעית לגמרי. מבלי לחשוב
פעמיים. מבלי לשאול מה יאמרו חבריות. כי
לה היו מושגים ברורים מאוד מה מותר ומה
אסור, מה בסדר ומה לא בסדר. מעולם לא
הרגישה צורך לשאול מה דעת חבריות על כך.

★ ★ ★

היה עולם משלה. עולמה של אשה.
ממרכז העולם הזה בעמד, הוא הבעל. לא
מפני שזה היתה המוקדה, דויד בן-גוריון. אלא
פשוט מפני שזה היה הגבר שלה.

אם האריך ימים — הרי זה בגלל פולה. אם שותפיו
וירידינו נפטרו, ביה אחר זה, מהתקפות-לב ומשאר מחלות
ול עסקניהם. וזוהי פולה לא התעניינה במעשיו הפוליטיים
של בעלה. היה לה שטח משלה. השטח של הדאגה ל-
בריאותו.

וכשטח זה היתה היא הבוס — ללא עירעור.

במדינה

מפלגות

מחיר

הכיסא

בדי עסקן המכנה גם כראש האיגוד המיקצועי
של הפועל-המזרחי, מכתב שבו נאמר:

לביטנו, ואשר בגלל החיוב הוא לעזוב את
משרתו. גם לולא התחייבות-התפטרות ה-
מפורשת.
חולה קשה... בגנו, מצידו, גקט
בדרך מקורית. הוא הודיע שהוא חולה קשה,
וקשה לו בכלל להתעמק בעביות ולעייין כי
כל מה שגוטליב טוען, לפיכך הוא מציע
להשאיר את המצב כפי שהוא.
לפי שעה נמנעו המוסדות המרכזיים של
המסדיל מלהיכנס לפרשה, אבל מאחורי ה-
קלעים נעשו לומר צעדי-שידול כלפי בגנו,
והוא נתבקש לשוור כרויות: מה התמורה
שהוא מבקש כדי לחתור על כיסאו בעירייה?

ואין הוא מתכוון כלל להיפרד מכיסאו.
אבל גם גוטליב לא היה מוכן בברק —
המקום, המקנה — לפחות בבני-ברק —
אפשרויות גלויות, ועוד יותר סמויות, בל-
תימוגבלות.
בשבעות האחרונים מתריע גוטליב בפני
המוסדות המרכזיים של המסדיל ובפני עט-
קני המפלגה בבני-ברק, על העתל שנגרם
לו. הוא טוען: "כיצד יכול אדם, שבזו להן-
צדק שלו, לכהן בעמדה ציבורית בכלל —
ועוד בעיר דתית כמו בני-ברק?"
גוטליב דתית ככה, אלא חיבר רשי-
מה ארוכה של מחזלים ומעשים המיוחסים

ביו לנובמבר 1967, אפטר מכהונתו כי
סגן ראש עיריית בני-ברק, ואפנה את מקור
מי לטובת החי' ישראל גוטליב.
דבר זה אני מתחייב בתוך-צדק ובהתחיי-
בות מלאה ובלתי-חוזרת.
על המכתב חתום חברי-המפלגה, סגן ראש-
העיר משה בגנו.
התימה לחוד... במשך שנתיים חי-
כה גוטליב בסבלנות ליום בו יוכל לרשת
את חברו. אבל כאשר הגיע היום המקרה
התברר, כי חתמת לחוד — וביצוע לחוד.
בגנו הודיע, בצורה שאינה משתמעת ל-
שתי פנים, כי ההתחייבות לא היתה רצינית